

7188

Landsmåls- och Folkminnesarkivet
Uppsala

ÅNGERMANLAND

Arnäs

7188

Ohlson, Astrid, 1934

Svar på ULMA:s frågelista M 25 Jaktens och
fiskets betydelse för hushållningen

9 bl.4:o

2 " " teckn.

Jaktens och fiskets betydelse för husvärdskapet.
(På en fråga från Ulmas frågelista a)

Ångermanland
Arnäs Sn

Som jag kan förtä så hade
jakten och fisket ingen särskild betydelse
i minn hemtrakt.

Hemma i mitt hem, var de mera sällsynt med
fisk. Den ansågs vara en bra mat, men inte
tyckte vi, att det var något särskilt fint med
den. Allt var den färsk och läckeraste fisken.
Slode vi fisk, köptes den för det mesta, på skotten
var det på god. Varken sur eller grav fisk
frälom i minn hemtrakt, inte heller torkning
och rökning. Allt i minn hemtrakt, inte heller några särskilda fisk-
rätter. Men strömming hade vi alltid.
På sommaren fäsk, köptes av strömmings-

ULMA 7188. Astrid Ohlson. 1934
ÅNG. ARNÄS
Frgl. M 25

fiskare från kusten. I de flesta fall koktes den
men skettes också i blod, utan någon särskild
beredda till. För vinters behovet köptes bratun-
ner på fjärdingar saltströmming. Den göddatek-
tes ^{eller} koktes, så till potatis. Ibland fröborn
strömmingspoppra. Potatisärningarna koktes, jäm-
de rötter bogs särra också. Mjöl och vatten
bländades till gräd. Saltströmming klipptes
i bitar, berou fisk följa med och koktes med
de övriga. Poppen avreddes med vetemjöl
och mjölk.

Jag minns, att ibland brukade dom smara gäd-
de. Dom brade ett sprä, med smara av mäs-
singträdd. Då det var solken, gick dom efter
stränderna på titta var gäddan stod, så sänkte
dom spräet och drog smara över gäddbrudet
och drog till. De minns jag från det jag var liten.
Skinnat var lut fisken torkades på klipptes i små

biten så de hade dom till kaffeklarmedel.

Barnen tog reda på berrnt, tuggberrnt, or lutt-
fraken så gjorde spel av det. Katterna skildes åt,
så trädde på ett snöre, som broddo ihop. Tre sty-
ken spelade. Dom delade upp katterna, lika många
var, så höll dom gränd i sina bränder. Ett visst
antal fördes in i en branden, och den andre
skulle gissa hur många det var. Gissa han
rätta antalet, fick han dom. Ren gissade mäta,
de skulle gissas var annan gång. Men skulle
han t. ex. gissa, att det var sex, så det bara var
fyra, då fick han ge de två han gissat för
mycket till motspelaren. Vid jultiden fanns ett
särst spel i varje gård. De där minns jag från
min barndom.

Sällan förekom kött. Vilt fanns sällan men aldrig
i ett hus håll, det var vil i skogsbjörarna det.
Kött förekom ibland på söndagarna, särskilt för

ULMA 7188. Astrid Ohlson. 1934
ÅNG. ARNÄS
Frgl. M 25

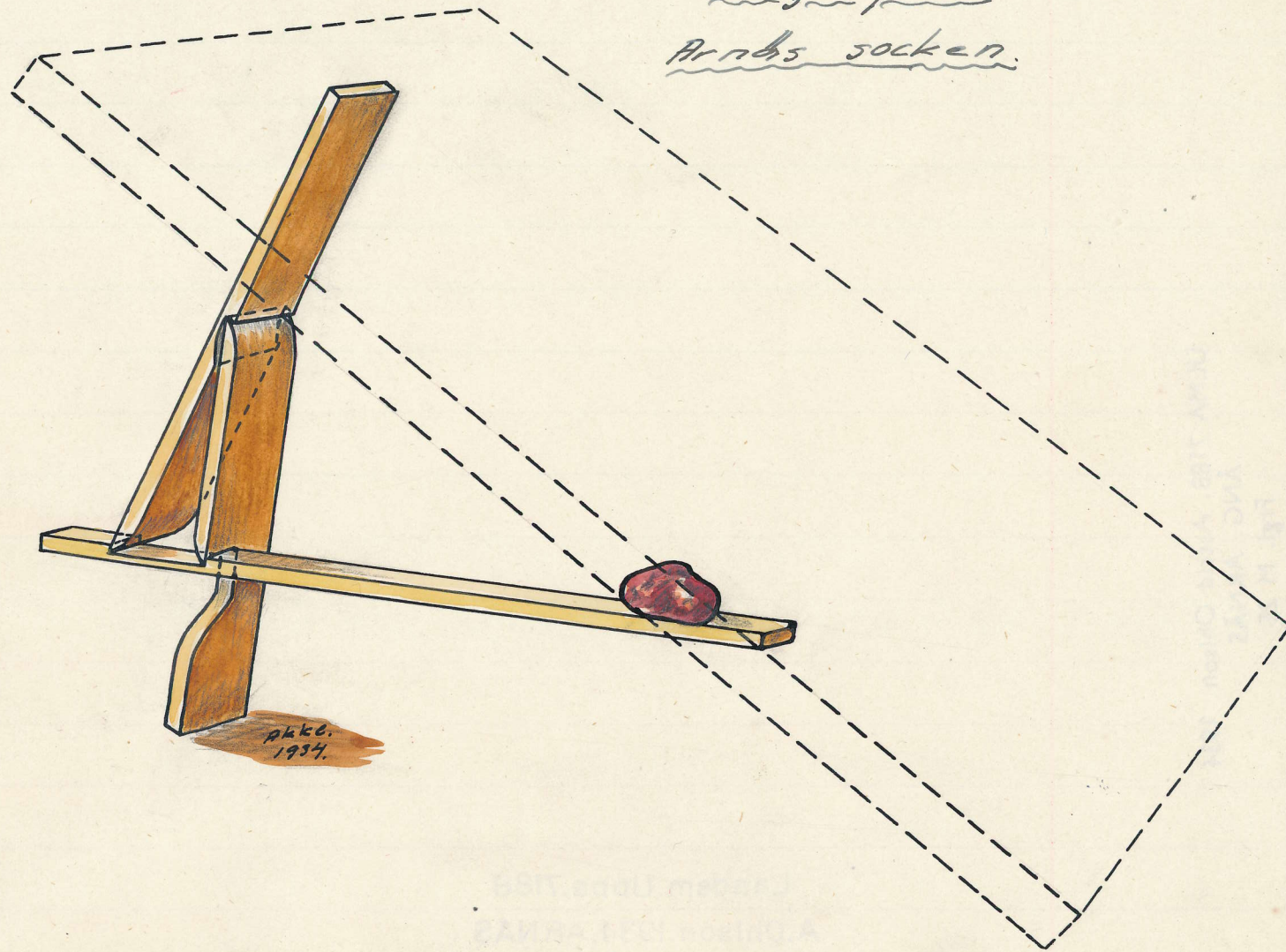
kött och de va särskilt fint och högtidligt med
kött. Hare orrarades, likaså fågel. Men de silde
fölke gornet, de va för fint så äta för dom.

Jag såg en gång en harckinnos-
fäll, de va en sängfäll. Jag tror den var
kört på marknad i Lycksele eller Åsele.
Ja, de ä nog en 55 år sen jag såg den i en gård
i Sör-Ålrojö. Skinnat hade fört klippits i
kroppen så va dom brynsydd^{kl}. På skinnats
släta ^{sida} hade dom sytt fast ett tunt ylle förke,
så den såg precis ut som en fårskinnosfäll.
Hartasarna hade dom så krita munnen med.

Fågel fångades också på annat
sätt än i orrara. Dom brukar ha en fälla
som dom kallar "fågelflake". Fällan stängdes
in av hörtar och glesar, som låg i en vin-
kel~~en~~, så fågeln kunde bara komma till fällan
från ett håll. Fågel dom orrarades ibland till

kl Fel uppsatta
av orrarna?
Vard 1/2

"Fågel flake"
Arnds socken.

pl. k. 1934.

6
kuddar och bolster. Av fjäderarna gjordes bröd-
mjöl. Fägelvingar hade dom i sopra epin-
sen med.

Hundoransarna var de vanligt dom tog reda på
i gjorda mjölbrotar av. Brannkornet togs ut,
intället följde dom till en härra, i stack in, i en
del av den, blev skapt i hälla i. Den där bruka
var tuktigt för att sopa mjöl på och från
tunnbröds kakerna di dom beka. -

Någon jakt på prälodjur förekom inte,
bara råv. Råven följdes i saccar i skinnren
sälde. För minna degen var de gott om vax.
Pappa talade om en gång, att di han var i en
by, som hetta Klingre i timra ett hus, så
sig han vax. De va alldeles i skogsbyrnt, de
där huset, utanför gick en killling. I böt de
var hörd dom killingen skrek, i då dom tit-
ta upp, fick dom se en vax bra killingen i ga-

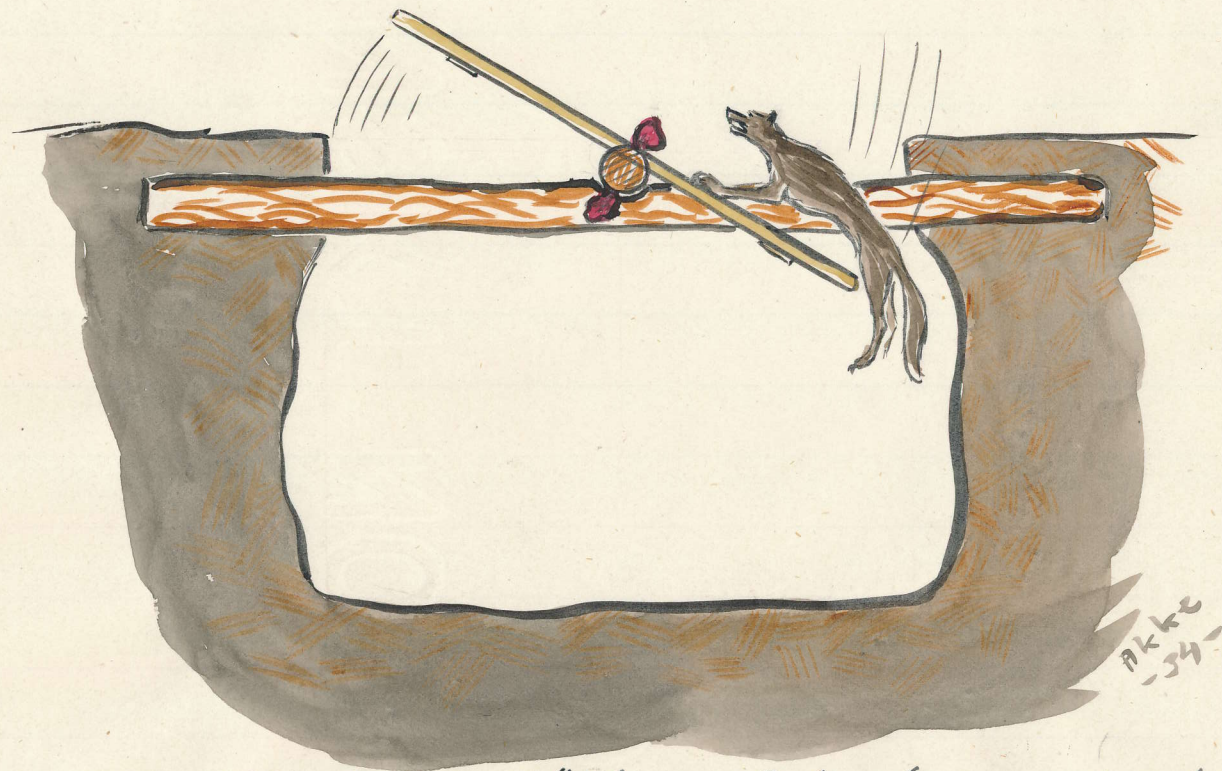
7
pet så springa iväg. Kararna på bygget sprang
efter, men så kom dom till en bred bäck, då
tog vargen ett skutt över, så försvarade med
hillingen. Lite varstans i sockenskyarna
bröde dom jämt djupa vaggroppar. Där gro-
pen låg ett lock, som använde runt så vargen
kom på för att ta betet. På lockets undersida
var också ett litet fält, för de kunde tänka
att, då locket använde om, undersidan blev
liggande upp. Jj bröde berättas, att det kunde
värda, att idet fanns flera vargar på en
gång i en sin där gropp. Men de där var,
som sagt, före minna dagar. För så gott som
vargen, om han gick på större djur, minns Jj inte
Jj bröde berättas. Rhinmen såldes. De ansåg
fint, att ha vargskinnspäls vid slädfärd,
låg de då en björnskinnspäll i sliden,
då brukte dom de va fint folk. Men Jj minns

ULMA 7188. Astrid Ohlson. 1934

ÅNG. ARNÄS

Fagl. M 25

Vard-drop
 Från Arrats socken.

Två stockar läggs längs gropens kantar,
 i vilka göres lagerliknande uttag.
 I dessa lägges en stock, på vilken en
 balanserad skiva fästas, vilken
 tjänstgör som svängande lock över gropen.
 Betarna fästas på båda sidor om locket.

5
ingenting om björn jakter, annat än att
omamma många gånger tala om hur dom
tog björn i hennes hemtrakt. Hon var från
Björna. De stökade gjorde dom en flake, så
mellan stockarna satte dom spjutspetsar,
i höjd med stockarna, och andra ändan av
dom sattes fast i jorden under flaken, som gill-
trades upp med ett gille. Andra ändan av
flaken låg mot marken. På flaken låg
lockbetet, som betet var något kreatur som
björn rivit, de var gott om björn i snos
barndom. Å då björn kom, så skulle ta bet-
tet, då föll gillret, flaken kramta mer så
spjutarna trängde upp mellan stockarna så
björn blev spetsad. De var nog ett grynigt sätt.

Till medicin gjordes ormbränn-
vin. Med grenhlyker fångades ormar, om
den skulle vara giftig, vet jag inte. Ormen trällo

or enför en flaskbråk, men den gjorde sig ju
 tydlig, den ville inte mer, då tog dom ett fint
 björkvis så slog ormen kring halsen, så då
 kring han bröckte mer i flaskan. Brännvin
 slops mer och ormen druck tills han blev
 stor och tydlig, så då kräktes han upp bränn-
 vinet omedelbart. Om de fått höra till medi-
 cinbillverkningen, att han skulle kräkas,
 vet jag inte, men det är troligt. Å en skind
 efter var ormen död, men den låg kvar i
 brännvinet så länge det fröckte. Men hur
 den lär medicinerna brukades, så till vilken
 sjukdomar den skulle vara, det vet jag inte.
Omrättat gör dom till kreaturen, för dom
 skulle bli så slit så glänsande i skinn
 som de.

De va så, att så man fått skräp i ögat

11
tog, dom en liten sten, iden las i ögret så iden
för runt där, så tog slutligen en rej skrö-
yt. De var en rund, vit sten, precis som en
ett fisköga, iden lätte för rerten "fisk-sten". J^g
minns, att bronna både vilu sin vobu, men
va dom fick iden från, vet j^g inte.

Sagsman: Murenmäst. Johan Ohlson i Kiruna,
född i Arvåsvalla, Arvåsn. Ängermanland en
1863

Kiruna den 27/1934
Astrid Ohlson